

LEKÁRSKE OKIENKO

SPOZNÁVAME DIAGNÓZY DETÍ

Štvrté číslo časopisu Detská chirurgia sa bude venovať stómii. Čo je to stómia? Akú stómiu poznáme a aké sú jej príčiny jej zavedenia? Ako ju treba ošetrovať? Nielen toto, ale oveľa viac nám bližšie priblíži MUDr. Daniela Trepáčová.

ČO JE TO STÓMIA?

Stómia je umelo vytvorené vyústenie vnútorného dutého orgánu navonok. Môže to byť vyústenie čreva, pažeráka, močovodu a pod. V nasledujúcom článku sa budeme venovať umelému vyústeniu čreva navonok, teda enterostómiam u detských pacientov.

AKÉ SÚ NAJČASTEJŠIE DIAGNÓZY, KTORÉ VEDÚ K VYVEDENIU ENTEROSTÓMIE?

U detí sú najčastejšími diagnózami, ktoré vedú k vyvedeniu enterostómie (ďalej už len stómie) vrodené vývojové chyby tenkého, alebo hrubého čreva a anorektálnej oblasti, vykonávajú sa teda najmä u najmenších detí - novorodencov a dojčiat.

Diagnózy, ktoré vedú k založeniu stómie sú najčastejšie: zápalové ochorenie čreva u predčasne narodených novorodencov (nekrotizujúca enterokolitída), vrodené prerušenie kontinuity tenkého, alebo hrubého čreva, ev. jeho výrazné zúženie (atrézia, ev. stenóza), vrodené chýbanie análneho otvoru a konečníka (atrézia anu a rekta), porucha inervácie časti hrubého čreva (Hirschsprungova choroba) a príliš hustá prvá stolica - smolka upchávajúca lúmen čreva (mekóniový ileus). Vo vyššom veku bývajú príčinnými diagnózami na vyvedenie stómie zápalové, alebo nádorové ochorenia čreva, teda podobné, ako u dospelých.

ČO JE PRÍČINOU VYVEDENIA STÓMIE?

Samotnou príčinou vyvedenia stómie je črevná nepriechodnosť - čiže porucha vyprázdňovania stolice prirodzenou cestou. Stómia funguje ako alternatívny spôsob derivácie stolice na prednú brušnú stenu.

AKÉ TYPY ČREVNÝCH STÓMIÍ POZNÁME?

Sú 2 typy črevných stómií u detí podľa toho, z ktorej časti čreva je stómia vyšitá - buď z tenkého čreva (ktoré má 3 časti - najčastejšie je vyšitá ako stómia posledná 3. časť tenkého čreva - ileum - teda ileostómia, zriedkavo 2. časť - jejunum - jejunostómia), alebo z hrubého čreva - kolon (kolostómia). Obe majú svoje špecifiká, výhody aj komplikácie. Závisí to od konkrétnej diagnózy a jej typu, z ktorej časti čreva bude stómia vyšitá.

NA ČO SLUŽÍ STOMICKÝ SÁČOK?

Stómia, či už ileostómia, alebo kolostómia býva krytá stomickým sáčkom, ktorý sa lepí na kožu v okolí stómie a teda stolica odchádza do plastového sáčku, ktorý sa po naplnení vymení za nový. Vďaka technologickému pokroku dnes existujú viaceré typy sáčkov (jednodielne, dvojdielne, sáčky s motívom mačiek), ako aj prostriedkov na ošetrovanie stómie, vďaka čomu má rodič možnosť si vybrať stomickú pomôcku, ktorá mu najviac vyhovuje a ktorá sa na ošetrovanie danej stómie najlepšie hodí.

AKO VNÍMAJÚ RODIČIA ZAVEDENIE STÓMIE?

Spočiatku je to pre rodiča/zákonného zástupcu dieťaťa šok, keď sa dozvie, že ich dieťa bude mať črevný vývod (stómiu). Preto sa s rodičmi opakovane rozpráva a vysvetľujeme im, ako to celé funguje a na čo sa majú pripraviť, ako aj celý ďalší postup liečby. Po operácii ich v spolupráci s našimi šikovnými stomickými sestrami zaúčame do ošetrovania stómie. Najprv sa rodičia len pozerajú, ako sa stómia ošetruje a ako sa lepia na ňu sáčky, následne si to

Stomický sáčok

sami skúšajú a prepustení domov z nemocnice môžu byť až vtedy, keď dobre zvládajú starostlivosť o stómiu svojho dieťaťa. Vo väčšine prípadov táto edukácia rodičov trvá pomerne krátko, rodičia sú šikovní a veľmi rýchlo sa naučia ako stómiu správne ošetrovať. Väčšie deti (najmä v adolescentnom veku, v niektorých prípadoch aj mladšie) zvládajú starostlivosť o stómiu samé, prípadne s menšou asistenciou rodičov.

AKO VYZERÁ SPRÁVNE OŠETROVANÁ STÓMIA?

Je ružová, zvlhčená a jej okolitá - peristomálna koža je taká, ako na iných častiach tela, teda bez podráždenia a zápalu.

MÔŽU NASTAŤ PRI STÓMIÁCH KOMPLIKÁCIE?

Pri stómiách, tak ako to býva vo väčšine medicínskych oblastí, sa môžu vyskytnúť viaceré komplikácie, niektoré ľahšie, iné závažnejšie. Týmito komplikáciami bývajú: podráždenie a zápal peristomálnej kože - najčastejšie pri podtekaní sáčkov, výrastky - polypy na stómii, ktoré pri ošetrovaní krvácajú, prolaps - vysúvanie vnútra stómie navonok, retrakcia

stómie - opak prolapsu, kedy sa stómia vtiahne dovnútra a sáčky podtekajú. Niektoré z komplikácií sa dajú riešiť konzervatívne - zmenou stomického príslušenstva, niektoré je potrebné korigovať operačne. Našťastie tieto komplikácie nie sú u detí časté.

JE STÓMIA TRVALÁ?

Positívne je, že cca 95% stómii u detí je len dočasných, vyšívajú sa na dočasné preklopenie obdobia, kedy je prirodzené vyprázdňovanie nemožné. V tomto období je potrebné vykonať jednu, či viaceré operácie, ktoré následne umožnia konečné uzavretie stómie a obnovenie kontinuity čreva s vyprázdňovaním prirodzeným spôsobom. Vďaka týmto prevažne dočasným stómiam sa väčšina rodičov ľahšie vyrovnáva so založením stómie u svojho dieťaťa. Len u veľmi malého percenta detí sa vďaka ťažkým formám ich diagnóz, prípadne kvôli komplikáciám nepodarí stómiu uzavrieť a teda majú stómiu trvalú. Dôležité je však vedieť, že uzavretím stómie nenastane okamžite vyprázdňovanie ako u zdravého jedinca, väčšinou je potrebné isté obdobie adaptácie na nový spôsob vyprázdňovania stolice a vyskytujú sa tu viaceré, väčšinou dočasné, komplikácie, ktoré je potrebné riešiť. Výsledný zdravotný stav u detí a ich kontinencia stolice sú však vo väčšine prípadov veľmi dobré.

Stómia a bežný život

Hoci máme 21. storočie, ešte stále je problematika stómii, a to aj u detí, pomerne dosť tabuizovaná. Vďaka tomu môžu mať deti so stómiou problémy s prijatím v okolí, a to buď v kolektíve medzi ostatnými deťmi, alebo aj u dospelých laikov. Aby sa to zmenilo, potrebné je o tejto téme viac hovoriť, aby sa toho ľudia nebáli, pretože mať stómiu je bežná vec, s ktorou sa dá normálne a dôstojne

žiť. Túto osvetu by mali šíriť aj rodičia malých stomikov vo svojom okolí, aby sa medzi ľuďmi vytratil strach, prípadne odpor voči stómiam vplyvujúce najmä z ich neznalosti. Je veľmi dôležitá aj podpora rodičov stomikov medzi sebou, je vždy dobré vedieť, že nie sú jediní, ktorí majú dieťa so stómiou, vedia sa navzájom podržať, poradiť a pomôcť si.

ČO BY STE Povedali NA ZÁVER?

Základom úspešnej starostlivosti a liečby detského stomika je dobrá spolupráca nás zdravotníkov s rodičmi pacientov, ktorá nám vo väčšine prípadov veľmi dobre funguje. Vďaka tomu rodičia našich pacientov vedia, že pri problémoch svojich malých stomikov sa na nás môžu obrátiť po pomoc a radu. A na druhej strane rodičia chodia s pacientmi poctivo k nám, na ambulantné kontroly a dodržiavajú naše odporúčenia a liečebný režim podľa ordinácií. Verím, že nám táto spolupráca bude pokračovať dobre aj naďalej.

**Ďakujeme
MUDr. Daniele Trepáčovej**